

Helsinki 23.10.2003

Oikeusministeriölle

Asia

Työryhmän mietintö rikesakkomenettelyn yksinkertaistamiseksi automaattisessa liikennevalvonnassa (OM 35/41/2002)

Oikeusministeriön asettama työryhmä on valmistellut lakiehdotuksen rikesakkomenettelystä annetun lain muuttamiseksi. Lakiin ehdotettavat uudet menettelysäännökset mahdollistaisivat sen, että automaattisessa liikennevalvonnassa havaitut ylinopeusrikkomukset tai liikennemerkkien vastaisesta ajosta linja-auto- tai raitiovaunukaistalla annetut rikesakkomääräykset voitaisiin lähettää tavallisella kirjeellä ajoneuvon rekisteriin merkitylle haltijalle tai omistajalle ilman, että kuljettajaa tarvitsee selvittää. Rikesakkomääräyksen saaneen henkilön tulisi aktiivisesti vastustaa saamaansa määräystä, mikäli kiistää syyllistyneensä esitettyyn rikkomukseen. Lakiehdotuksessa esitetään myös ajoneuvon rekisteröinnistä annetun asetuksen muuttamista niin, että rekisteriin tulisi oikeushenkilöiden kohdalle kirjata ajoneuvon omistajaksi tai haltijaksi luonnollinen henkilö, joka on ajoneuvon pääasiallinen käyttäjä tai jolla on tiedot ajoneuvon käyttäjästä. Suomen Yrittäjät ry esittää oheisesta työryhmän laatimasta esityksestä kunnioittaen seuraavat kommentit:

Suomen Yrittäjät kannattaa periaatteellisella tasolla liikenneturvallisuuden lisäämistä liikennevalvontaa tehostamalla. Ehdotettavan rikesakkomenettelyn suppea soveltamisala nähdään myönteisenä asiana, sillä sen avulla vakavammat liikenne rikokset siirtyvät aina käsiteltäväksi normaalissa rikostutkinnassa.

Suomen Yrittäjät ei voi kuitenkaan hyväksyä rikesakkomenettelystä annettuun lakiin ehdotettavia muutoksia ajoneuvon haltijan ja/tai omistajan näkökulmasta. Muutoksilla on tarkoitus ankaroittaa ajoneuvon rekisteriin merkityn haltijan tai omistajan vastuuta ajoneuvolla tehdystä ylinopeusrikkomuksesta tai liikennemerkkien vastaisesta ajosta. Rikesakkomääräys voitaisiin esityksen mukaan antaa ajoneuvon haltijana tai omistajana toimivalle luonnolliselle henkilölle ilman, että ajoneuvon tosiasiallista kuljettajaa pyritään mitenkään selvittämään. Ajoneuvon haltijaan kohdistettavan vastuun ei voida katsoa toteuttavan rikosoikeudellista syyllisyysperiaatetta, jossa tekoon syyllistynyt on saatava itse vastaamaan tekonsa seurauksista. Liikenneturvallisuuden parantamisen näkökulmasta katsottuna on pidettävä ehdottoman tärkeänä, että rikesakkomääräys tulee kohdistetuksi juuri siihen luonnolliseen henkilöön, jonka toimintatapoihin liikenneturvallisuuden parantamiseen tähtäävillä säädöksillä pyritään vaikuttamaan.

Tämän lisäksi ehdotukseen kirjattu ns. haltijanvastuu ja siihen liittyvä uusi rekisteröintikäytäntö tulevat lisäämään byrokratiaa niissä oikeushenkilöiden kohdalla, joilla on rekisteröityjä ajoneuvoja käytössään liiketoiminnassa. Monien, erityisesti kuljetustoimintaa harjoittavien yritysten kohdalla ei ole mahdollista rekisteröidä

haltijaksi vain yhtä luonnollista henkilöä, sillä ajoneuvon päätoimisia käyttäjiä on useita (mm. linja-autot, kuorma-autot, taksit). Heidän kaikkien kirjaamista ajoneuvon haltijaksi ajoneuvorekisteriin ei voida pitää mielekkäänä ja tarkoituksenmukaisena. Myöskään kuljetusyritysten sisällä tapahtuvaa oikean syyllisen etsintää ei voida pitää ajallisesti järkevänä, ja se johtaisi helposti menettelyn lain ration vastaiseen lopputulokseen. Välttyäkseen aiheettomilta sanktioinneilta haltijan olisi kannattavaa turvautua automaattisesti rikesakkomääräyksen vastustamismenettelyyn ja siirtää näin jutun käsittely normaaliin rikostutkinnan yhteyteen.

Ajoneuvon haltijalle lähtökohtaisesti määrättävät rikesakot saattavat vaikuttaa myös ammattiautoilijoiden mahdollisuuksiin harjoittaa omaa elinkeinoaan. Esimerkiksi kuljetus- ja taksialan yrittäjien kohdalla liikennelupien myöntäminen ja voimassaolo voi vaikeutua tai jopa loppua tuomittujen rikesakkojen ja lisäseuraamuksina mahdollisesti määrättyjen ajokieltojen johdosta. Rikesakkomenettelyn heijastumista liiketoiminnan jatkuvuuteen on pidettävä kohtuuttomana sanktiona teosta, johon ajoneuvon haltija ei itse ole syylistynyt.

Mietinnössä esitetyn mukaisesti rikesakkomääräyksen tiedoksianto voi tapahtua tavallisella kirjeellä toisin kuin voimassa olevassa rikesakkomenettelyssä, jossa edellytetään erillistiedoksiantoa rikoksesta epäillylle. Suomen Yrittäjät pitää ehdotettua tiedoksiantotapaa vastaanottajan oikeusturvan kannalta kyseenalaisena menettelynä. Tavallisena kirjeenä toteutettava tiedoksianto sisältää riskin, ettei ajoneuvon haltija saa määräystä tiedokseen eikä täten ehdi sitä myöskään määräajassa vastustaa. Mikäli rikesakkomenettely tulee kuitenkin toteutumaan ehdotetussa muodossa, pidetään tärkeänä säilyttää haltijalla oikeus menetetyt määräajan palautukseen ja ilman näyttötaakkaa vastustamismenettelyn toteuttamisen mahdottomuudesta. Rikesakko-uudistuksen toteutuminen esitetyllä tavalla edellyttää myös, että kiistäminen on haltijan näkökulmasta mahdollisimman yksinkertaisesti ja nopeasti toteutettavissa. Lomakkeen täyttöohjeiden tulee olla yksiselitteisiksi laadittu ja niihin tulee olla selkeästi kirjattuna maininta vastustamismenettelyn laiminlyönnistä aiheutuvista seurauksista.

Edellä esitettyjen huomioiden johdosta katsomme, ettei rikesakkomenettelyn muutosehdotus ole nykyisessä muodossa hyväksyttävissä

SUOMEN YRITTÄJÄT RY

Rauno Vanhanen
johtaja

Riikka Tähtivuori
lainopillinen asiamies